

Barns litteracitetsskapande genom populärkulturen

Av: Jennie Ohlzon & Regina Ritscher

Handledare: Maria Rosén

Södertörns högskola, Interkulturell lärarutbildning mot förskola, erfarenhetsbaserad

Självständigt arbete 15 hp

Utbildningsvetenskap C 2016

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

Children's creating of literacy through popular culture

In the study we have investigated how the educators at preschool work with children's ways of creating literacy. The purpose of the study was to see how the educators use the children's previous experiences of popular culture in their work with literacy events. It is a qualitative study based on interviews with 14 educators at different preschools. We have chosen to work on the assumption based on the educator's outlook on popular culture in connection with learning. In the study we have used a socio cultural perspective and previous research about popular culture and literacy. The result shows a distinct difference in how the educators at the different preschools create opportunities for the children's conquering of literacy. Most of the educators use the children's previous experiences of popular culture and create literacy events based on the children's experiences. Most educators consider that the children's previous experiences are of great importance for the children's different ways of learning. The educators also use popular culture for other things than just creating literacy, for example in science, maths and creating values. The result also shows differences in the educators views of popular culture. Some educators do not believe that popular culture belongs at preschool, whilst others let it permeate all activities.

Keyword: popular culture, literacy, preschool, teaching

Sammanfattning

Barns litteracitetsskapande genom populärkulturen

I studien har vi undersökt hur pedagogerna arbetar på förskolan med barns litteracitetsskapande. Syftet med studien var att se hur pedagogerna tar tillvara på barns tidigare erfarenheter av populärkultur i arbetet med litteracitetshändelser. Denna kvalitativa studie baseras på intervjuer med 14 pedagoger från olika förskolor. Vi har valt att utgå från pedagogernas synsätt på populärkultur kopplat till lärande. I studien har vi använt sociokulturellt perspektiv och tidigare forskning om populärkultur och litteracitet. Resultatet visar en tydlig skillnad i hur pedagogerna på de olika förskolorna skapar möjligheter för barnens erövrande av litteracitet. Flertalet av pedagogerna tar tillvara på barnens tidigare erfarenheter av populärkultur och skapar litteracitetshändelser utifrån det. Flertalet pedagoger anser att barnens tidigare erfarenheter har stor betydelse för barns olika lärande. Pedagogerna använde också populärkulturen till mer än bara litteracitetsskapande som till exempel naturvetenskap, matematik och värdegrundsarbete. Dessutom visar resultatet olikheter i pedagogernas syn på populärkultur. Vissa pedagoger tyckte inte populärkulturen hörde hemma på förskolan medan andra lät den genomsyra hela verksamheten.

Nyckelord: populärkultur, litteracitet, förskola, lärande

Förord

Vi vill tacka alla pedagoger som har tagit sig tid och ställt upp med att svara på våra intervjuer och visat oss runt på förskolorna. Vi vill tacka Henrik, Elisabeth, Maria, Lotta, Susanne och Gudrun för hjälp, stöd, råd och tips under vårt skrivande.

Vi vill främst tacka våra familjer som stått ut med oss under denna resa.

Hösten 2016

Jennie Ohlzon & Regina Ritscher

Innehållsförteckning

1	INLEDNING/PROBLEMOMRÅDE	1
1.1	BAKGRUND	2
2	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
3	BEGREPPSFÖRKLARING	5
3.1	POPULÄRKULTUR	5
3.2	BARNENS RYGGSÄCKAR	5
3.3	LITTERACITET	6
4	TIDIGARE FORSKNING	7
4.1	PRESENTATION AV TIDIGARE FORSKNING	7
4.2	POPULÄRKULTUR	9
5	SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	11
5.1	SOCIOKULTURELLA BEGREPP	12
5.1.1	<i>Samspel</i>	12
5.1.2	<i>Mediering</i>	12
5.1.3	<i>Kulturella redskap</i>	12
5.1.4	<i>Appropriering</i>	13
6	METOD	14
6.1	UTFORMNINGEN AV INTERVJUerna	16
6.2	HUR VI HAR ANALYSERAT	17
6.3	ETIK	17
7	RESULTAT OCH ANALYS	18
7.1	HUR FÅR PEDAGOGERNA REDA PÅ VILKEN POPULÄRKULTUR BARNEN HAR I SINA RYGGSÄCKAR?	18
7.1.1	<i>Barnens fria lek</i>	18
7.1.2	<i>Barnens kläder</i>	19
7.1.3	<i>Barnen och föräldrarnas berättande</i>	19
7.2	HUR TAR PEDAGOGERNA TILLVARA PÅ BARNENS POPULÄRKULTURELLA RYGGSÄCKAR?	19
7.3	PÅ VILKET SÄTT ARBETAR PEDAGOGERNA MED POPULÄRKULTUR PÅ FÖRSKOLAN?	20
7.3.1	<i>Vad har barnens egna leksaker för roll i barnens lärande?</i>	21
7.3.2	<i>På vilket sätt använder pedagogerna populärkulturen till annat än litteracitetslärande?</i>	21
7.3.3	<i>Matematik/Naturkunskap</i>	22
7.3.4	<i>Värdegrundsarbete</i>	22
7.4	HUR BESKRIVER PEDAGOGERNA ARBETET MED LITTERACITETSUTVECKLING UTIFRÅN POPULÄRKULTUREN?	23

7.4.1	<i>Skrivande genom populärkulturen</i>	23
7.4.2	<i>Läsande genom populärkulturen</i>	24
7.4.3	<i>Berättande genom populärkulturen</i>	25
7.4.4	<i>Lustfyllda lärandet</i>	27
8	SLUTSATS	28
8.1.1	<i>Hur får pedagogerna reda på vilken populärkultur barnen har i sina ryggsäckar?</i>	28
8.1.2	<i>Hur tar pedagogerna tillvara på barnens populärkulturella ryggsäckar?</i>	28
8.1.3	<i>På vilket sätt arbetar pedagogerna med populärkulturen på förskolan?</i>	28
8.1.4	<i>Hur beskriver pedagogerna arbetet med litteracitetsutvecklingen utifrån populärkulturen?</i>	29
9	DISKUSSION	30
9.1	HUR PEDAGOGERNA KOPPLAR POPULÄRKULTUREN TILL LÄROPLANENS MÅL	32
9.2	VÅRT BIDRAG TILL FORSKNINGEN	33
9.3	FÖRÄNDRING FRÅN DEN TIDIGARE FORSKNINGEN	33
10	AVSLUTANDE REFLEKTION	34
11	VIDARE FORSKNING	34
12	REFERENSLISTA	35
	OTRYCKTA REFERENSER	36
13	BILAGOR	37

1 Inledning/problemområde

I vår studie har vi studerat hur pedagogerna tar tillvara på barns tidigare erfarenheter av populärkultur för att stödja barnen i deras litteracitetsutveckling. I denna studie använder vi pedagog som ett övergripande namn för barnskötare och förskollärare. I den fria leken frodas barnens populärkultur. Utifrån våra egna erfarenheter från olika förskolor har vi sett att barnen ofta leker Superhjältar, Frost, Labyrint (ett barnprogram), Gladiatorerna, prinsessor, familj, Babblarna etc. Pedagogerna kan på olika sätt stödja barnens olika uttryckssätt för att barnen ska kunna göra sig förstådda och använda deras egna kunskaper för att utveckla dem. Enligt läroplanen är det bestämt att pedagogerna ska utgå från barnens intressen vid val av projekt. Varje barn ska observeras så att pedagogerna kan hitta deras specifika intressen, där har vi upplevt att pedagogerna undviker att utgå från populärkulturen utan istället använder sig av egenskaper som stark och arbetar med kroppen istället för gladiatorerna. Där rollek används istället för lek inspirerad från en specifik film.

Vi var intresserade av att studera hur pedagogerna arbetar med barnens populärkultur i förskolan. Hur tillvaratas barnens medhavda ryggsäckar? Carina Fast, en svensk litteracitetsforskare, menar att denna kultur bidrar till både språk- och skriftutvecklingen på ett naturligt, spännande, utmanande och för barnen självvalt sätt (Fast 2007, s. 125,126). Exempel på barns skrift är att det kan vara lättare att lära sig bokstaven s, som i Superman istället för s, som i stol. Talspråksutveckling, hur barn behärskar uttalet av de svåra namnen på Pokémon nästan på en gång trots att vissa "vanliga" ord är näst intill omöjliga för barnen att uttala. Leksakskatalogerna främjar barns bildspråk, talspråk och skriftspråk.

Genom att prata med barnen om deras intressen utifrån populärkulturen ges barnen möjlighet att berätta och utöka sitt språk. Barnen får en dialogträning i samtal med kompisar och lär sig turtagning i samtalet samtidigt som de delar med sig av något som de brinner för. De utbyter erfarenheter och kunskaper med varandra inom sitt intresse. De lär sig olika ord och får använda förklaringar för att beskriva sitt intresse. Fast menar att barnen ofta kan siffror, tecken, ord och bokstäver som de erövrat när de skrivit önskelistor, ritat och målat av bilder, lärt sig genom tv-spel för att förstå syftet med spelet och räkna ut vem som vunnit och med hur många poäng (Fast 2007, s. 99,124).

1.1 Bakgrund

Läroplanen är förskolans viktigaste styrdokument och den beskriver tydligt vilka strävansmål vi ska arbeta med. Läroplanen ska genomsyra all vår verksamhet på förskolan. "Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar" (Lpfö 98/16, s. 5). Vi tolkar detta som att när barnens intressen och erfarenheter får ligga till grund för barnen så blir den meningsfull och rolig för dem. Förskolan ska enligt läroplanen lägga stor vikt vid varje barns språkutveckling.

Verksamheten ska utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskaper. Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera (Lpfö 98/16, s. 6,7).

Bland annat så ska förskolan

sträva efter att alla barn:

utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra,

utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner,

utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa, [...]

utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation, (Lpfö 98/16, s. 10,12).

Genom att vi läste läroplanens strävansmål för barns litteracitetsskapande så började vi fundera över hur pedagogerna får ihop barnens lärande, samtidigt som det ska vara roligt och utgå från barnens intressen och barnens egna erfarenheter. Hur får pedagogerna veta vilka intressen barnen har, och hur tar de tillvara på varje barns intresse och tidigare erfarenheter?

När vi observerade barnens intressen på våra arbetsplatser lade vi märke till hur mycket barnen lekte och lärde i den fria leken. I den fria leken såg vi många inslag från populärkulturen. Barnen beskrev olika karaktärers egenskaper och försökte skapa miljöer som efterliknade miljöerna från figurernas världar med olika material som de hade tillgång till. Ute på gården använde barnen

gårdens material för att förvandla dem till exempelvis flygande kvastar, robotarmar, svärd, hästar, fiskespön och trollstavar.

Skolverket har gett ut riktlinjer för hur man tillvaratar barns intressen. Vi kunde läsa vidare på Skolverkets hemsida om hur pedagoger brister i att ta tillvara på barnens egna kunskaper som de har skaffat sig utanför förskolan, betraktar en del av barnens kunskaper som mindre värda i verksamheten. Skolverket skriver även om vikten att bygga vår pedagogik på barnens tidigare erfarenheter. Från Skolverkets hemsida har följande text hämtats från forskning och särskilt skolutveckling.

Det har visat sig att förskolan är dålig på att ta tillvara det förskolebarnen redan kan. En orsak är att personalen inte betraktar barnens erfarenheter från datorspel, tv och annat som värdefull och för att verksamheten är i de allra flesta fall anpassad efter personalens referensramar. Läsning och skrivande är förknippat med böcker, trots att kursplanen jämför film, teater och skönlitteratur. Detta gäller både inom förskola och skola.

Men om inte förskolan bygger sin pedagogik på barnens egna erfarenheter, kommer inte heller barnen att investera sin tid och sitt engagemang i att läsa och skriva, visar forskning. Väljer förskolan läsning som känns alltför främmande, väcks ett motstånd inför språkliga aktiviteter. (Skolverket)

Vi blev nyfikna på texten och ringde till Elisabeth Björklund som var en av de två som hade faktagranskat texten för att försöka komma till primärkällan. Björklund sa att texten var väldigt intressant och hon sa att texten var sammansatt av olika forskare. Björklund kunde inte berätta vem som skrivit vad men ansåg att vi kunde referera till den som en primärkälla (Samtal Björklund 25/11-16). Texten har många likheter med Fasts (2007) avhandling och vad hon har kommit fram till. Det gjorde oss nyfikna att undersöka om pedagogerna i förskolan inte byggde sin verksamhet på barnens erfarenheter.

En stor utmaning är att nå läroplanens strävansmål när forskare skriver att de inte tycker sig kunna se att förskolan bygger sin verksamhet från barnens erfarenhetsvärld. Vi beslutade oss för att undersöka hur pedagogerna arbetade utifrån barns tidigare erfarenheter och hur de utvecklar sin verksamhet efter det. Eftersom det inte har forskats mycket om populärkulturens inverkan på barnens lärande så tyckte vi det var spännande att utforska om det Skolverket skriver stämmer.

2 Syfte och frågeställning

Här kommer vi presentera vårt syfte med arbetet och vilka frågeställningar vi har utgått ifrån.

Syftet med vår studie är att se hur pedagogerna tar tillvara på barns tidigare erfarenheter/ ryggsäckar av populärkultur i arbetet med litteracitetshändelser.

Mot bakgrund av detta syfte har vi arbetat med följande frågeställningar.

- Hur får pedagogerna reda på vilken populärkultur barnen har i sina ryggsäckar?
- Hur tar pedagogerna tillvara på barnens populärkulturella ryggsäckar?
- På vilket sätt arbetar pedagogerna med populärkultur på förskolan?
- Hur beskriver pedagogerna att man arbetar med litteracitetsutveckling utifrån populärkulturen?

3 Begreppsförklaring

Populärkultur, litteracitet och barnens ryggsäckar är begrepp som genomsyrar vårt arbete. Vi ger här en introduktion till begreppen och visar i vilken mening vi tänker använda dessa begrepp i vårt arbete.

3.1 Populärkultur

Vad betyder begreppet populärkultur och vad menar vi med begreppet i vår uppsats.

Simon Lindgren, professor i sociologi, menar att populärkultur ”innefattar således, bokstavligen, kultur som är populär hos folket”(Lindgren 2009, s. 17). Populärkultur finns överallt, var människor än tittar så möts vi av reklam, tidningar, leksaker, musik, serier, tv och radio som några exempel på populärkultur. Lindgren anser att ”ett närbesläktat sätt att definiera populärkulturen ses den som masskultur - en massproducerad kultur anpassad för masskonsumtion” (Lindgren 2009, s. 39). Barnen använder sig av populärkultur i sina lekar och med leksaker de konsumerar. Leksakerna massproduceras ofta och det är mycket reklam som gör att barnen ska upptäcka att sakerna finns till försäljning. Barnen läser leksakstidningen och får intryck från reklamen. Ett annat sätt är filmer som visas som trailer på teven och gör att barnen vill se den och det säljs många kringprodukter som leksaker, kläder etc. Barnen leker och tar med populärkulturen in i leken när de imiterar till exempel Marvels hjältar eller Frost-figureerna. (Marvels hjältar är ett samlingsnamn på flertalet superhjältar t.ex. Spindelmannen. Frost-figurer är karaktärer från Disneyfilmen Frost)

Även Rönnberg definierar populärkulturens inflytande på barnen i *Varför är Disney så populär* (2001) hon skriver att "Jag hävdar fortfarande att Disney, vid sidan av Astrid Lindgren, skapat världens bästa barnkultur" (Rönnberg 2001, s. 7).

3.2 Barnens ryggsäckar

Med utgångspunkt i Carina Fasts avhandling menar vi att barnens ryggsäckar är kunskap som de erövrar utanför förskolan (Fast 2007, s. 163,164). Vi har i vårt arbete på förskolan lagt märke till att barn kan mycket om specifika figurer eller leksaker. De kan teckna av, skriva namnet, förklara dem och om de innehåller siffror så förstår barnen ofta vad siffrorna står för.

Fast (2010) har i sin artikel *Symboler och bilder - viktiga inslag i barns tidliga läs- og skrivutveckling* ett exempel på hur pedagoger tog tillvara på barns tidigare ryggsäckar när förskolepedagogerna bjöd in "och gjorde det möjligt för barnen att få använda sina tidigare erfarenheter för att utvecklas vidare men också för att lära andra" (Fast 2010, s. 5). Exemplet handlar om ett barn som var väldigt fascinerat av Bionicle (Legofigurer med bakgrundshistoria) och fick ta med en bok om Bionicle till förskolan. Barnet berättade om folket i boken och vad som skedde där med inlevelse och olika röstlägen. Barnet använde sig av ord som han lärt sig i boken. I boken fanns ett Matoranskt alfabet (ett symbolalfabet som Bionicle använder sig av) som barnet ville skriva sitt namn ifrån. Fler barn blev intresserade och ville även de använda det Matoranska alfabetet. Pedagogerna anammade barnets intresse ur läs- och skrivinlärningssynpunkt och utgick från barnets medhavda ryggsäck (Fast 2010, s. 3,4).

3.3 Litteracitet

Vi har i vårt arbete valt att arbeta med litteracitet som är en av många olika svenska översättningar av literacy. Barns viktigaste förutsättningar för litteracitetsutveckling är tillgången till språk, text och bilder. Viktigt är också att man förstår vad man är med om, vad man gör och i vilket sammanhang man gör vad. Litteracitet är en social aktivitet, ett system av symboler och vårt tankesätt (Björklund 2008, s. 22,23).

Litteracitet börjar genom människors erövrande och sker således inte först och främst genom formellt lärande. Det börjar också i vardagslivet och dess aktiviteter som människor är involverade i. Litteracitet uppstår således tillsammans med andra. (Björklund 2008, s. 23)

Enligt Aukrust (refererad i Björklund 2008 s. 94,95) har pedagogerna en stor och viktig roll, för barnens ordförråd som gagnas av att pedagoger använder en stor uppsättning av ord. Att höra eller se nya ord är viktigt men det är också viktigt hur orden introduceras, detta ligger till grund för hur barnen blir inspirerade och intresserade av litteracitet (Björklund 2008, s. 94,95). Litteracitetsbegreppet är oerhört vidlyftigt och stort och vi har i denna uppsats beslutat oss för att begreppet ska innefatta berättande, ljud, bild och skriftinlärning.

Litteracitetshändelser menar Björklund (2008) är "de tillfällena i vardagen där läsandet och skrivandet spelar en stor roll i människans liv" (Björklund 2008, s.50). I en litteracitetshändelse interagerar och tolkar människorna innehållet så att det blir meningsfullt för dem. För barns litteracitetsutveckling behöver de få tillgång till språk, text och bilder. (Björklund 2008, s.22,23).

Litteracitetsskapande är något barnen gör hela dagarna på förskolan genom att de utsätts för texter, skapar teckningar och skrift, målar, berättar, ser bilder och interagerar med varandra. Litteracitetshändelser och litteracitetsskapande leder tillsammans till en litteracitetsutveckling hos barnen.

4 Tidigare forskning

Som tidigare forskning använder vi två svenska avhandlingar om litteracitet som är skrivna av Carina Fast och Elisabet Björklund som vi kommer ha som utgångspunkt. Vi kommer att redogöra för det resultat som har kommit fram i deras avhandlingar samt redogöra för vad forskningen säger om populärkulturen.

4.1 Presentation av tidigare forskning

Vi har valt att i vårt arbete utgå från två tidigare svenska litteracitetsforskare. Den första är Carina Fast som i sin avhandling *Sju barn lär sig läsa och skriva - Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola* (2007) skriver om sju barn som hon följt under tre års tid i deras hemmiljö, förskolan och skolan. Fasts syfte med avhandlingen är "att studera övergången mellan hem, förskola, förskoleklass och skola, för att utröna i vad mån och på vilka sätt barnen tillåts använda sina tidigare erfarenheter av textorienterade aktiviteter" (Fast 2007, s. 16).

Fast (2007) har kommit fram till att barnen idag inte kan låta bli att möta skrift och texter eftersom dessa finns överallt. De finns i hemmet, i affärerna, på gator och skyltar vid affärerna. Föräldrar skriver e-mail, sms och inköpslistor. På väg till förskolan så möter barnen reklam, kollektivtrafik, butiksnamn och graffiti så skriften och bilderna finns med överallt (Fast 2007, s. 69). Fast menar även att alla barnen visar upp en stor erfarenhet av aktiviteter som är textorienterade, de är knutna till medier och populärkultur i deras hem. Fast skriver att det kom som en överraskning för henne att populärkulturen hade så stort inflytande i barnens litteracitetsutveckling när de var 4-5 år gamla. Populärkulturen är tydligt integrerad i barnens hemmiljö där de kommer i kontakt med teve, leksaker, kataloger, reklam (Fast 2007, s. 124). Barnen i Fast studie "hanterar olika symboliska system, där skriften bara är ett. I en rad sociala och kulturella sammanhang möter de sju barnen textorienterade aktiviteter i samband med populärkultur och medier" (Fast 2007, s. 124).

Fast menar att barnen imiterar de vuxnas sätt att läsa genom att läsa böcker, de håller i boken och vänder blad och själva uppfattar sig som läsare. Barnens läsprocess börjar långt innan barnen själva

kan läsa, för när barnet har valt en bok och kommer till den vuxne för att få höra den uppläst, redan då har barnet förstått att de små krumelurerna som finns tryckta i boken har en betydelse som den vuxne kan tolka (Fast 2007, s. 85).

Det tycks inte finnas några gränser för vad barnen kan lära sig i samband med sina leksaker. De kan en mängd namn, utan någon anknytning till något annat i deras vardag. De tar reda på information genom att titta i kataloger och böcker eller genom att prata med kamrater. De delar en rad symboler med andra barn och får därigenom en social tillhörighet. De växlar mellan att beskriva, berätta, läsa och skriva. De övar upp en förmåga att skilja den ena bilden från den andra. Bilderna de möter och läser förenar många sidor av läsandet och skrivandet. Det är helt i linje med diskussionerna om visual literacy och new literacies, där det framhålls att många leksaker representerar en ny typ av text, som inte bara är en skriven text. Att vara litterat i detta sammanhang kräver något annat än att avkoda tryckt text men betyder inte att tryckt text utesluts. Gee (2003) framhåller hur viktigt det är för effektivt lärande att det sker i ett meningsfullt och utvecklande sammanhang. Att den som lär, känner att hon eller han har någon form av framgång efter att ha ansträngt sig. En drivkraft till lärande ses hela tiden hos barnen i studien i samband med populärkultur och medier (Fast 2007, s. 126).

Fast kom fram till att barnen i stor utsträckning delar sitt intresse för populärkulturella texter med andra barn. Barnen får en gemenskap där läsandet, skrivandet och berättandet från Pokémon kort, dataspel och leksakskataloger delas mellan barnen och de kan röra sig bland texter och föremål som de vuxna inte behärskar oavsett barnens kulturella, ekonomiska och sociala bakgrund (Fast 2007 s.180). Fast menar att lärarna inte har den tid och engagemang som behövs för att hänga med i barnens tidigare erfarenhetsvärld (Fast 2007, s. 186).

C. Fast refererar till Thomason (refererad i Fast 2007, s. 15) som menar att det finns barn som får lämna sina ryggsäckar kvar utanför verksamheten eftersom läraren inte ser något värde i dem. Det är bara barn som har liknande ryggsäckar som skolans värdegrund, som tillåts öppna sina ryggsäckar och ta tillvara på innehållet (Fast 2007, s. 15).

Enligt Fast är det ju sällan som barnets leksaker, vardagserfarenheter eller andra erfarenheter bjuds med in i verksamheten för att utveckla lärandet. Förskollärarna bedriver ofta skriv- och läsundervisningen med utgångspunkt i hur de själva lärt sig läsa/skriva eller i hur de sett andra lärare göra. Ofta är det ljudmodellen de använder sig av, vilken kom till Sverige i mitten av 1800-talet och utgår från att barnen lär sig en bokstav i taget (Fast 2007, s. 170ff).

Den andre litteracitetsforskaren vi har valt att utgå ifrån är Elisabeth Björklund som i sin avhandling *Att erövra litteracitet - små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan* (2008) gjort en etnografisk studie på en förskola under 20 månader.

Björklunds syfte med avhandlingen har varit "att vinna kunskap om hur litteracitet erövrats och uttrycks bland de yngsta barnen i förskolan [...] hur barns litteracitet kan förstås i en social, kulturell och historisk kontext" (Björklund 2008, s. 29).

Björklund belyser i sin studie samlingarnas vikt för barnens litteracitetsskapande och hur pedagogerna planerar dem för att barnen ska kunna få plats att utöva litteracitetshändelser. "I samlingarna och deras roll för barnens litteracitet synliggörs hur pedagogerna ger utrymme för samtal, berättande, samvaro och sång. Verbal kommunikation som förutsättning för litteracitet betonas också mycket tydligt i dem" (Björklund 2008, s. 188). Björklunds studie visar att:

Text och läsning knyts samman med vardagshändelser, till exempel vad barnen gjort när de varit ut på gården. Pedagogerna berättar sagor och visar exempel på hur sådana är uppbyggda. De synliggör text genom att peka och säga orden flera gånger och i olika sammanhang. Ord och meningar som kan kopplas till litteracitet artikuleras av pedagogerna. [...] Sammantaget kan detta uttryckas som att pedagogernas sätt att handskas med läsandet och skrivandet tillsammans med barnen, understryker rollen som de har att vara text- och teckenskapare. Detta agerande har också stöd i läroplanen för förskolan (Björklund 2008, s. 197).

Björklund belyser i enlighet med Fast (2007) bokens betydelse för barns litteracitetsskapande genom att boken används till att bläddra i, interagera med och att barnen bär omkring på böckerna. Boken är ett redskap för barnen när de berättar och kommunicerar i leken men boken kan även "omvandlas till något annat som barnen behöver i den stunden" (Björklund 2008, s. 149).

Björklund skriver att barns litteracitetsskapande sker tillsammans genom att barnen ofta riktar sig mot varandra i sitt läsande, skrivande och ritande. Barnen anser att de är läsare och skrivare redan i sin tidiga ålder (Björklund 2008, s. 93). Avhandlingen visar att barnen skapar och är med och deltar i flera litteracitetstillfällen under sin tid på förskolan (Björklund 2008, s. 200).

4.2 Populärkultur

Enligt Lindgren (2009) definieras populärkultur som en "masskultur - en massproducerad kultur anpassad för masskonsumtion" (Lindgren 2009, s. 39). Lindgren menar att populärkultur på olika

sätt alltid är kommersiell. Det är först när kulturen produceras och konsumeras i samband med ekonomiska tillhandahavanden som den kan kallas populärkulturell (Lindgren 2009, s. 33).

Margareta Rönnberg (2001), professor i filmvetenskap, har påtalat Disneys betydelse i relation till populärkultur. Rönnberg tar upp en anledning som gör att barnen kan identifiera sig med Disneys olika figurer. "För barn i alla länder upplevs Disneys figurer som inhemska, ja närmast lokala. Figurerna talar deras eget språk och även om de ser aningen "indianska" eller kinesiska ut, tänker sig barnen dem inte som främmande eller 'utländska'" (Rönnberg 2001, s. 10). Barnen kan identifiera sig med de olika karaktärerna som även talar barnens språk, som medverkar till att det blir det lättare för barnet att identifiera sig med karaktären. Rönnberg skriver även att Disney har tagit fasta på barns utvecklingsproblematik som identitetssökande, gemenskap, separation, rädslor och att bli accepterad (Rönnberg 2001, s. 10).

5 Sociokulturellt perspektiv

Vår teoretiska bakgrund kommer utgå från ett sociokulturellt perspektiv. Vi har valt att utgå från Roger Säljö, professor i pedagogisk psykologi, tolkning av det sociokulturella perspektivet och ger en kort inblick i vad ett sociokulturellt perspektiv är för att sedan gå in på de begrepp som vi har valt att använda för att analysera våra intervjuer. De begrepp som vi redogör för är mediering, kulturella redskap, samspel och appropriering.

Säljö anser att:

I ett sociokulturellt perspektiv är kunskaper inte något som individen *har* i form av färdigförpackade enheter som är lagrade i ett förråd. I varje fall är detta ingen lyckad bild. All den information som finns lagrad i böcker, och som individen kan ha tagit till sig, är exempelvis inte kunskap i sig. Även om man besitter information är steget långt till kunskap. Kunskaper är något man *använder* i sitt handlande i vardagen och en resurs med vars hjälp man löser problem, hanterar kommunikativa och praktiska situationer på ändamålsenliga sätt (Säljö 2000, s. 125).

Enligt Säljö (2000) har vi människor vissa begränsningar som tillsammans kan förändras, genom hjälpmedel som gör att livet blir lättare att organisera och ta till vara på.

Vidare menar Säljö att en av grundtankarna i ett sociokulturellt perspektiv är vikten av samspel, att individen samspejar med omvärlden och vice versa (Säljö 2000, s. 18). Lärande och utveckling sker med hjälp av ett växelspel mellan människor och omvärlden.

”Lärande är en osynlig och svårfångad företeelse. Vi kan dra slutsatser om att en person måste ha lärt sig något genom att se vad hon gör, men det är ändå svårt att se när lärande äger rum” (Säljö 2005, s. 237). Det är i processen av lärande som det man ska lära sig fastnar. Grundantagandet enligt Säljö är att i ett sociokulturellt perspektiv är vi alla sociala varelser som lever i en social värld, där lever och lär vi i samspelet med andra. Vi leker för att lära, vi äter för att lära, vi är inte neutrala människor utan vi lär oss i vårt sociala samspel (Säljö 2005, s. 237,238).

5.1 Sociokulturella begrepp

Här kommer vi redogöra för de begrepp vi har valt att använda från det sociokulturella perspektivet.

5.1.1 Samspel

I det sociokulturella perspektivet är det individuella och kollektiva samspelet som är i fokus (Säljö 2000, s. 18). Genom språket har människor en "unik förmåga att dela erfarenheter med varandra" (Säljö 2000, s. 34). Samspel är viktigt för att utöva kommunikation och lära av varandra genom att interagera. Vi lär tillsammans med andra när vi deltar i kommunikativa och praktiska samspel (Säljö 2000, s. 105).

5.1.2 Mediering

I ett sociokulturellt perspektiv är mediering ett centralt begrepp. "Mediering innebär att vårt tänkande och våra föreställningsvärldar är framvuxna ur, och därmed färgade av, vår kultur och dess intellektuella och fysiska redskap" (Säljö 2000, s. 81). Mediering sker ofta tillsammans med artefakter det vill säga de fysiska redskapen som finns i vardagen. "Ord och språkliga utsagor medierar således omvärlden för oss och gör att den framstår som meningsfull" (Säljö 2000, s. 82). Genom språket kan människor göra sig förstådda och benämna saker kring sig som inte finns i närheten. En kraft i språket är att prata om det som inte finns i synhåll, har hänt tidigare eller kommer hända i framtiden. "Någon form av mediering - *re*-presentation - måste till för att det inre, privata skall bli tillgängligt för andra (men det behöver inte nödvändigtvis vara en språklig framställning utan gester, mimik, bilder kan också fylla sådana funktioner i vissa sammanhang" (Säljö 2000, s. 87). I det sociokulturella perspektivet menar man att tänkandet är något som sker mellan människorna likaväl som inom dem, som en kollektiv process. Själva kärnan i samtalet är att vi håller ihop det och tänker som en grupp med gemensamma spelregler (Säljö 2000, s. 108).

5.1.3 Kulturella redskap

Kulturella redskap används av Säljö (2005) som ett samlingsnamn för fysiska och språkliga redskap då han menar att uppdelningen mellan dessa inte är helt lyckad. Fysiska redskap är ett annat ord som enligt Säljö även kan kallas artefakt. Det är redskap som är tillverkade av människan (Säljö 2005, s. 28). Exempel på olika artefakter kan vara hus för att det ska gå att bo och leva på ett bättre sätt, skruv för att kunna fästa ihop föremål, skruvmejsel för att kunna skruva i skruven, almanacka för att få hjälp med att komma ihåg, penna som hjälp att kunna fylla i anteckningar i almanackan.

För att kunna fylla i almanackan behövs språkliga redskap som kan bestå av bilder, texter och språk. "Såväl de intellektuella som de fysiska artefakterna är tecken på människans förmåga att samla erfarenheter och att använda dem för sina syften. I de fysiska redskapen vilar många av våra gemensamma kunskaper och insikter" (Säljö 2000, s. 29,30).

Säljö nämner här den ryska pedagogen Vygotskij (refererad i Säljö 2005, s. 81) som behandlat de språkliga redskapen som "redskapens redskap" eftersom språket har en central plats i det sociokulturella perspektivet och även i människan (Säljö 2005, s. 81). De kulturella redskapen ingår i medieringen.

5.1.4 Appropriering

Ett annat begrepp som är centralt i det sociokulturella perspektivet är att appropriera. I Säljö (2005) anser Vygotskij att människor alltid befinner sig i någon form av utveckling eller förändring. "Vi har i varje situation möjlighet att ta över och ta till oss - *appropriera* - kunskaper från våra medmänniskor i samspelesituationer" (Säljö 2000, s. 119). Kunskaperna tas tillvara från andra människorna som gör dem till sina, genom att använda redskap som andra skapat till exempel att cykla, rita, bygga etc. Den viktigaste lärmiljön för människan har och kommer alltid vara interaktionen och samtal mellan människor som sker i vardagen. Genom interaktion och samtal formas människor till sociokulturella personer som uppfattar budskap och kan bidra i samtalen och ta perspektiv utifrån andra människor. Detta menar Säljö (2000) är komplexa sociokulturella färdigheter (Säljö 2000, s. 234).

Genom det sociokulturella perspektivet kan lärandet ses som ett samspel med andra. Barnen utvecklar sitt språk- och sin skriftspråksinlärning tillsammans med andra och tillsammans med det material de har tillgång till. "Lärande i ett sociokulturellt perspektiv förstås som en fråga om hur individer tillgodogör sig (det vill säga approprierar) kunskaper och färdigheter som man exponeras för" (Säljö 2005, s. 66). Lärandet sker i olika konstellationer och i olika sammanhang.

6 Metod

I metoddelen kommer vi att redogöra för våra metoder och hur vi har gått tillväga. Vi kommer beskriva hur vi har bearbetat materialet och genomfört en provintervju. Vi går igenom hur våra intervjuer är genomförda och förklarar vilka metoder vi använt oss av under intervjuerna och hur vi arbetat med transkribering. För oss har även reflektionen med varandra varit viktig. Vi avslutar med att ta upp forskningsetiken vi har utgått ifrån.

För att kunna få svar på våra frågeställningar så har vi valt att intervjua 14 pedagoger från olika förskolor för att se hur de arbetar med att ta tillvara barns tidigare erfarenheter av populärkultur. Vi genomförde först en provintervju för att se om våra frågor var rätt formulerade. Vi använde oss av kvalitativ metod när vi intervjuade pedagogerna. Eftersom vi valde att intervjua pedagoger från olika förskolor så bokade vi tid med en pedagog på varje förskola. Vi ville att intervjun skulle vara kvalitativ och kunna nå en djupare förståelse därför har vi valt intervju istället för enkäter eller observationer.

Kvalitativa intervjuer utmärks bland annat av att man ställer enkla och raka frågor och på dessa enkla frågor får man komplexa svar, innehållsrika svar. Det innebär att man efter det att alla intervjuer är utförda sitter där med ett otroligt rikt material i vilket man med tur och hårt arbete kan finna många intressanta skeenden, åsikter, mönster och mycket annat (Trost 2010, s. 25).

Vi hade få förutbestämda frågor för att vi ville vara lyhörda för den intervjuade pedagogens kunskap det vill säga en låg standardisering. Att ha låg standardisering gjorde att vi kunde anpassa frågorna och ordningsföljden på frågorna efter den intervjuade pedagogen. Djupintervju gjordes med öppna frågor för att få reda på pedagogens tankar utan att lägga våra egna tankar till grund för deras svar. Vi valde att ha låg strukturering för att kunna ge den intervjuade pedagogen ett stort svarsutrymme. Det gav oss möjlighet att förklara frågan närmare och ställa följdfrågor till huvudfrågan om vi behövde (Patel 2011, s. 75ff).

Pedagogerna fick konkretisera sina svar med att ge praktiska exempel ur verksamheten. Genom att pedagogerna gav oss praktiska exempel ur verksamheten blev det lättare att konkretisera deras arbete och vi fick djupare svar i intervjun och inte bara deras allmänna tänkande och tyckande utan konkret hur de arbetade med populärkulturen eller varför de inte arbetade med populärkulturen i samband med barns litteracitetsutveckling.

Att då och då sammanfatta (t ex då man byter tema) kan också vara en signal till respondenten att intervjuaren följer med och är uppmärksam på vad som sägs, samtidigt som det innebär en kontroll av att intervjuaren tolkat respondentens svar på ett riktigt sätt. Svartspersonen får på så vis också en möjlighet att korrigera och klargöra. I samband med det kan det vara lämpligt att komma med några uppföljningsfrågor (Løkken & Søbstad 1995, s. 103).

Genom att vi var två personer med på varje intervju var det lättare att ställa följdfrågor. Under intervjun kunde vi komplettera varandra med att ställa frågorna och sammanfatta det intervjudagogen svarade.

Vi spelade in intervjuerna, dels för att komma ihåg dem ordagrant efteråt men även för att vi skulle kunna vara mer aktiva, lyhörda och närvarande under själva intervjun och undvika att slippa be personen pausa sitt berättande för att vi skulle hinna med att skriva.

Genom att vi lyssnat och läst transkriberingarna flera gånger så upptäckte vi olika saker och delar som vi inte tänkt på tidigare. Vi transkriberade hela materialet eftersom vi var intresserade av hela den inspelade intervjun.

I transkriberingsarbetet har vi arbetat båda två. En spelade upp och pausade medan den andre skrev på datorn. Det upplevde vi var ett smidigt sätt då båda hörde och kom ihåg den uppspelade meningen. Det ledde till att vi inte behövde backa tillbaka uppspelningen lika ofta. Vi varvade mellan att skriva och spela upp.

Vi utförde två intervjuer där det inte var möjligt att spela in samtalet. Den ena pedagogen ville inte bli inspelad och den andra pedagogen hade barnen i bakgrunden. Eftersom vi inte hade skickat ut samtyckesblanketter till föräldrarna så tyckte vi inte att det var etiskt korrekt att ha barnens röster med. Då antecknade vi båda två för att få med så mycket som möjligt av intervjun och direkt efter intervjun så satte vi oss och renskrev våra anteckningar tillsammans.

Vi upplevde dock att på de inspelade intervjuerna blev det ordagrant vad pedagogerna sa och ingenting missades av samtalet.

Att reducera empiri besvarar *representationsproblemet*, det vill säga omöjligheten att representera allt som samlats in. Analytikern beskär materialet, eller väljer bort olika delar av det, och skapar därmed en grund för att inte enbart återge alltsammans utan istället skapa ny och precis kunskap. Att reducera empiri är inte detsamma som att avlägsna det som inte

passar in i analytikerns favorit tes. Tvärtom bör det överraskande eller tillsynes udda uppmärksammas särskilt noga eftersom det kan komplicera den egna förståelsen och utveckla favorit tesen (eller fälla den). På samma sätt kan etablerade teorier komma att ifrågasättas med hjälp av empiriska exempel (Rennstam & Westerfors 2015, s. 235).

När vi var klara med vår transkribering hade vi ett stort material som vi var tvungna att minska ner för att avgränsa oss till våra frågeställningar.

Vi använde oss av reflektion under hela uppsatsen, genom att vi reflekterade med varandra, över materialet vi samlat in och över tidigare forskning och litteratur. Då vi läste och reflekterade över det den andre hade skrivit så fick vi höra vårt skrivna ord genom den andres tolkning och röst. Hammarén (2005) Skriver i boken *Skriva: en metod för reflektion* "Du tvingas lyssna på din berättelse med andras öron" (Hammarén 2005, s. 21) det är något som varit nyttigt för oss i vår process. Genom våra handledningsträffar med vår handledare och medstudenter så fick vi deras synpunkter och det gav oss möjlighet att ytterligare reflektera över vad vi hade skrivit och hur vi hade formulerat oss. "Skrivandet kan vara en metod både för reflektion och för att synliggöra erfarenhetsgrundad kunskap" (Hammarén 2005, s. 17). Det var när vi satte ord på våra diskussioner och skrev ner dem tillsammans som vi kunde reflektera över texten. Från våra intervjuer analyserade vi den erfarenhetsgrundade kunskap som pedagogerna delgav oss.

6.1 Utformningen av intervjuerna

Innan våra intervjuer övervägde vi maktstrukturen i intervjusituationerna som uppstod då vi var två som intervjuade. Vi hade berättat för pedagogerna att vi båda skulle vara med och vi erbjöd pedagogerna att välja om de ville vara fler pedagoger samtidigt i intervjun. Ingen av pedagogerna kände sig obekväma med situationen att de var en och vi var två därav skedde alla intervjuer så.

Vi fick tips om att genomföra en provintervju innan vi började intervju på riktigt. Detta för att se hur frågorna fungerade, om det var någon fråga som behövdes formuleras om eller ställas i en annan ordning. Det visade sig att så var fallet, pedagogen vi provintervjuade förstod inte vad vi menade med populärkultur och vi bestämde att vi skulle förklara vad begreppet populärkultur innebar i våra riktiga intervjuer. Vi förklarade att det är en kultur som många barn är intresserade av och gav exempel för de som ville ha det. Vi försökte då att inte nämna exempel på populärkultur som är i aktuell idag, utan kunde dra oss till minnes vad som varit till exempel Petshops, Bilar (Cars filmen).

Vi har i våra reflektioner med varandra diskuterat hur vi tror att det som pedagogerna sagt efterlevs. Det skulle vara väldigt intressant att komma till varje pedagogs förskola och se hur det de har berättat om sker i verksamheten eller om de beskrivit sitt drömscenario. På grund av den korta tid vi hade till förfogande för vårt skrivande så valde vi bort studiebesök.

6.2 Hur vi har analyserat

Innan vårt analyseringsarbete började så läste vi båda två igenom Fasts (2007) och Björklunds (2008) litteracitetsavhandlingar. Vi läste även Säljös (2000, 2005) tolkningar av det sociokulturella perspektivet. Detta gjorde vi för att vi båda två skulle vara insatta och ha samma utgångspunkt innan vi påbörjade vårt analysarbete.

Efter vi transkriberat våra interjuver så satt vi med ett stort material som vi behövde strukturera upp för att kunna analysera det. Vi sökte gemensamt efter hjälpmedel i metodböcker för att få ett sätt att strukturera upp våra intervjuer.

En teknik för att få överblick över materialet går ut på att man gör ett slags stor personlig tabell över vissa delar av materialet. Den går ut på att man gör en rad per person man intervjuat; den raden skall vara hög så att flera delrader får plats. På varje sådan rad skriver man det namn eller den kod man själv använder för personen i fråga. Därefter gör man ett antal kolumner, även dessa breda (Trost 2010, s. 153).

Vi valde att strukturera upp intervjuerna på detta sätt för att lättare se likheter och skillnader mellan svaren. Tabellen hjälpte oss genom att synliggöra vilka nyckelord vi skulle använda oss av i analys- och resultatarbetet och det gjorde vårt material lättöverskådligt. När vi började analysera satte vi på oss våra sociokulturella glasögon för att tolka pedagogernas svar utefter detta. Vi har hela tiden arbetat tillsammans under vår analys. Under vår diskussionsdel så kopplade vi vårt analyserade material till Björklund (2008) och Fast (2007). Det gjorde vi för att kunna stärka våra resultat men även för att kunna upptäcka skillnader från tidigare forskning.

6.3 Etik

Vi har i enlighet med *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* (Vetenskapsrådet 2002), delgivit pedagogerna information om vad det är vi forskar i. Samt informerat om pedagogernas möjligheter och rättigheter (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). Pedagogerna har lämnat sitt muntliga samtycke till att de vill vara med i vår undersökning enligt samtyckeskravet (Vetenskapsrådet 2002, s. 9). De medverkande fick även vetskap om att de när som helst fick avbryta sitt deltagande. Vi har även informerat om att allt material som vi fått in behandlas

konfidentiellt, det vill säga att allt material ska avkodas så att obehöriga inte ska kunna se vilka enskilda personer eller förskolor som varit med i undersökningen (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). Information har även getts om nyttjandekravet, som innebär att det material som vi samlat in bara får användas i det syftet vi informerat om och att vårt material inte får delas vidare (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Detta har vi gjort för att kunna fastställa att vi har arbetat på ett etiskt korrekt sätt i vår forskning.

7 Resultat och analys

Vi kommer här redogöra för våra resultat och vår analys där vi tolkar vårt empiriska material. Vi redovisar varje frågeställning för sig med frågan som en huvudrubrik och med olika underrubriker. Vårt resultat och analys finns med under varje frågeställning och avslutas med en sammanfattning. I analysen kommer vi att se på vårt insamlade material ur ett sociokulturellt perspektiv och koppla vår analys till det teoretiska perspektivet.

7.1 Hur får pedagogerna reda på vilken populärkultur barnen har i sina ryggsäckar?

Vi har genom våra intervjuer kunna tolkat att pedagogerna på liknande sätt får reda på vilken populärkultur som gäller för barnen genom:

- barnens fria lek,
- barnens kläder,
- barnen/föräldrarnas berättande,

7.1.1 Barnens fria lek

I våra intervjuer framkommer att det är 11 pedagoger utav 14 pedagoger som berättar att de kan se barnens populärkultur i deras fria lek. Pedagogerna berättar att barnen gärna leker olika populärkulturella lekar som till exempel: Frost, Superhjältar, Wolverine, Labyrint, Melodifestival, Pippi Långstump och Star Wars. Vi tolkar det som om pedagogerna är nyfikna och intresserade av vad barnen gör och vad de leker i den fria leken. Pedagog tio tycker att det är viktigt att iaktta och vara lyhörd för vad barnen leker. Hon menar att: "Det brukar visa sig tydligt när man studerar barnens fria lek. På vår avdelning leker barnen att de är olika superhjältar." (Intervju pedagog tio 15/11-16). Vi tolkar det som att den fria leken skapar samspel mellan barnen vilket stöds av ett sociokulturellt perspektiv. Enligt Säljö leker vi för att lära och vi lär oss i det sociala samspelet mellan varandra (Säljö, 2005, s. 237,238).

7.1.2 Barnens kläder

Fem pedagoger nämner barnens kläder som ett sätt att få reda på vad barnen är intresserade av för populärkultur. En pedagog tolkar ett yngre barns intresse genom hennes klädval. "Är man jätteliten typ två år och har en komplett Frost outfit så förstår vi att dom gillar det här" (Pedagog sex 2/11-16). Här tolkar vi det som att artefakterna är viktiga för att kunna visa upp sitt intresse när språket inte ännu är fullt utvecklat. Kläderna, artefakterna, belyser barnens intressen, vilket pedagogen tar tillvara på genom att appropriera barnens kunskap om Frost till ett socialt samtal (Säljö, 2000 s. 29, 234).

7.1.3 Barnen och föräldrarnas berättande

Samtliga pedagoger uppger att de genom barnens samtal får reda på vilken populärkultur som råder i barngruppen. Barnen använder sig av det språkliga redskapet för att förmedla sitt intresse. (Säljö, 2005 s. 29,30) Flera pedagoger belyser samlingens betydelse för barnens berättande. En pedagog berättar att det är viktigt att pedagogerna tänker på att alla barn ska få berätta och ha talutrymme, eftersom det lätt blir de tongivande barnen som annars får fokus.

Barnen berättar om seriefigurer, sagofigurer, filmer. Även vad de har för bildmotiv på sina kläder eller berättar om figurer de sett på tv eller i en bok. Oftast berättar barnen utförligt om figureernas egenskaper och vilka färger och hur deras dräkter ser ut, utseende och karaktär och hur de hänger ihop med andra figurer (Pedagog tretton 16/11-16).

De äldre barnen är väldigt detaljerade i sitt berättande medan de yngre barnen istället visar det som de vill berätta. Tre av pedagogerna belyser föräldrarnas berättande som viktigt för att få fram barnens intressen som ofta innehåller populärkulturella inslag. En av pedagogerna beskriver att de har en nära dialog med föräldrarna om barnens intressen och vad de gör hemma (Pedagog sex 2/11-16).

7.2 Hur tar pedagogerna tillvara på barnens populärkulturella ryggsäckar?

Vi tidigare skrivit om barnens ryggsäckar som deras tidigare erfarenheter. Säljö (2005) betonade att kunskaper och erfarenheter "förädlas när olika mänskliga verksamheter utvecklas. Våra kunskaper, begrepp, insikter och färdigheter har sålunda en konkret historia." (Säljö 2005, s. 73). Vi redovisar här hur pedagogerna i denna studie har valt att ta tillvara på barnens tidigare erfarenheter. Alla pedagoger i studien uppger att de har varit lyhörda för barnens berättande men tre av pedagogerna väljer att inte ta tillvara på sina iakttagelser av barnens populärkulturella ryggsäckar. De lyssnar

men arbetar inte vidare med det barnen berättar och leker utan låter populärkulturen stanna vid den fria leken och barnens berättande. Två av pedagogerna är väldigt tydliga med varför de inte tar tillvara på barns tidigare kunskaper och uppger att de inte gillar "Disneyaffischer och sånt på förskolan, det har man hemma [...] Jag är lite fyrkantig där, jag vet inte varför jag har blivit så mot det där" (Pedagog tre 25/10-16). "Vi vill inte stödja samhällets marknadsföringssyfte att tjäna pengar. Så därför väljer vi medvetet bort vissa arbetsmoment" (Pedagog fem 1/11-16). Pedagog fem menar vidare de inte döper projekt efter kända varumärken och vill inte heller väcka intressen för det populärkulturella i projektarbetet, dock kan hon släppa in något kortare projekt om populärkulturen som genomsyras hos alla barn. Pedagog ett anser att kroppsidealet inte är bra (alla kvinnliga figurer är väldigt smala och manliga väldigt muskulösa) hos populärkulturella figurer och att det enbart är en sorts etnicitet som synliggörs och inte mångfalden.

Övriga pedagoger är positiva till att ta tillvara på barnens populärkulturella ryggsäckar. Flera pedagoger bygger vidare på barnens tidigare kunskaper och intressen. Pedagogerna betonar vikten av att utmana barnens tidigare erfarenheter på förskolan. "Det barnen har med sig till förskolan, i form av kulturryggsäck, och det de möter på förskolan, som de inte mött förut, ger oss möjlighet att utmana barnen och ger möjlighet till fördjupat lärande" (Pedagog åtta 16/11-16).

Tre av pedagogerna tycker det är viktigt att ta tillvara på barnens tidigare erfarenheter och använda dem, också för att barnen ska få tillgång till varandras populärkulturella erfarenheter. De vill använda populärkulturen inkluderande och arbeta vidare med den på förskolans sätt. "Det handlar inte om att spela mer Pokémon Go utan att det handlar om vad vi kan göra här. Det kan vara jättebra för motoriska övningar att göra Pokémon pärlplatta som är avancerad, man måste följa en mall, följa en instruktion" (Pedagog sex 2/11-16). Pedagog fjorton belyser att "det är jätte viktigt att ta tillvara på barnens intressen och tidigare erfarenheter för att verksamheten ska bli meningsfull för dem, men vi vill göra det på ett sätt som kan inkludera samtliga barn" (Pedagog fjorton 14/11-16). Detta kan man koppla till att pedagogerna tillgodosör barnens tidigare kunskaper och använder dem i lärande situationer som gynnar alla barn. Genom att barnen bär på olika egna tidigare erfarenheter som de delar med sig av. Tillsammans skapas nya gemensamma erfarenheter och det blir ett nytt sociokulturellt mönster (Säljö 2000, s. 127).

7.3 På vilket sätt arbetar pedagogerna med populärkultur på förskolan?

Här kommer vi påvisa vilka olika lärande situationer pedagogerna använder populärkulturen till.

7.3.1 Vad har barnens egna leksaker för roll i barnens lärande?

Majoriteten av de intervjuade pedagogerna anser att barnen inte ska ta med sig leksaker till förskolan. Anledningarna är att det kan bli tävling mellan barnen om vem som har den populäraste leksaken. Barnen kan köpa sig kamrater, vilket kan skapa klyftor mellan barnen. Leksaker kan gå sönder eller tappas bort och olämpliga leksaker kan tas med till förskolan och leksakerna kan innehålla gifter. Majoriteten av pedagogerna anser att förskolan ska tillhandahålla material. Materialet ska vara tilltalande för barnen och flera pedagoger lät barnen vara med och önska vid materialinköp. Pedagog tretton uttrycker följande:

Barnen blir accepterade i leken utifrån sina leksaksattributer.[...] Det är leksaken som styr valet av lek och kompis, inte för kompisens egen skull för den man är. Det blir en segregering i barngruppen och olikheter accepteras inte (Pedagog tretton 16/11-16).

Två av pedagogerna tyckte att barnen skulle få ta med sig saker till förskolan. En av pedagogerna menar att det är en möjlighet att ta del av barnens intressen och deras förmåga att dela med sig, men barnen tog sällan med sig leksaker. Den andra pedagogen tyckte att om barnen har leksaker och rekvisita som kan föra leken framåt så får de gärna ta med sig sakerna till förskolan. De resterande pedagogerna upplever att barnen gärna vill ta med sig leksaker till förskolan och tillgodoser barnens behov genom att ha en leksaks/visningsdag en gång per termin. Detta gör de för att barnen ska få möjlighet att ta med och visa en sak för kompisarna. Barnen berättar och visar saken på samlingen. En av pedagogerna lät barnen leka med sin leksak hela dagen men hade som krav att barnens skulle låna ut sina saker den dagen.

Genom att barnen får ta med sig sin leksak så förankrar de bilden av leksaken hos kompisarna och gör den tillgänglig för kompisarna. Då medierar barnet artefakten det vill säga leksaken så den framstår som meningsfull hos de andra barnen. Genom att barnen har fått visa leksaken vet barnen att leksaken finns. Barnen kan prata om leksaken och båda får samma uppfattning om vad de pratar om (Säljö 2000, s. 82ff).

7.3.2 På vilket sätt använder pedagogerna populärkulturen till annat än litteracitetslärande?

Åtta av pedagogerna säger att de använder populärkulturen som bidrag till lärande i fler situationer. De använder populärkulturen i lärande inom värdegrundsarbete, matematik och naturkunskap. En

av förskolorna använder sig av de populärkulturella Babblarna (figurer som från början var ett språklekmaterial som nu har börjat massproducerats) till hela sin verksamhet där varje Babbel har ett läroplansmål.

7.3.3 Matematik/Naturkunskap

Tre pedagoger använder sig av Melodifestivalen i barnens matematikutveckling. Barnen räknar deltagande låtar och antalet delfinaler. Barnen röstar och räknar samman resultatet. "Vi gjorde en egen omröstning på våran förskola innan den stora omröstningen var, så jämförde vi resultaten" (Pedagog fem 1/11-16). Här använder barnen pennan för att kunna tydliggöra sin röstning. Barnen sammanställer resultaten i ett socialt samspel där de utbyter erfarenheter och tankar om hur de röstat.

Matematiken kommer även in när barnen skapar Beyblades (moderna leksakssnurror) av olika material och testar snurrornas hållfasthet. Pedagog sju menar att det är "pedagogens uppgift att använda barnens intresse för exempelvis Frost till matematik." (Pedagog sju 15/11-16). Hon menar att när det blir vinter kan man bygga snölyktor och då vill man ha runda bollar och börja lyktan brett och bygga en konformation. Hon menar även att man kan experimentera med vattnets egenskaper genom att frysa och smälta det. Pedagog åtta belyser problemlösning med Dr McStuffin (barnprogram) genom att barnen interagerar med varandra och samtalar för att få fram ett resonemang om hur de ska göra.

En leksak är trasig/försvunnen. Hur kan vi göra nu? Vad är barnens tankar? Hur kan vi ta med oss det som barnen sett eller läst? Vi måste här låta barnen få utrymme och tid och inte presentera färdiga lösningar på en gång (Pedagog åtta 16/11-16).

Genom att barnen bidrar i samtalet och kan ta perspektiv utifrån varandra så har de komplexa sociokulturella färdigheter (Säljö 2000, s. 234).

7.3.4 Värdegrundsarbete

Fyra av pedagogerna ser användning av populärkulturen i sitt värdegrundsarbete. Pedagog åtta använder sig utav exempelvis Frost och Spindelmannen för att utforska könsrollerna, kroppsidealet och kroppsfunktionerna. "Vad är en pojke, vad är en flicka? Vad använder vi vår kropp till? Vad kan vår kropp göra? Det finns många funderingar som väckts av barnen när det ges tid och utrymme till samtal och ställer nyfikenhetsfrågor som till exempel hur kan det komma snö och spindelnät ur handen?" (Pedagog åtta 16/11-16). Vi anser i enlighet med Säljö (2000) att lärandet är beroende av

både sammanhang och olika förutsättningar detta är sociokulturella betingelser (Säljö 2000, s. 142). I motsats till pedagog åtta så har pedagog ett valt bort populärkulturen från lärandet då hon ansåg att kroppsidealet i Frost inte var bra, eftersom figurerna var för smala.

Pedagog sex och tretton ansåg att bland annat Frost var bra eftersom filmen speglade många olika känslouttryck. Den gjorde att man vidare kunde diskutera om varför den kände sig glad, ledsen, ensam, arg och inte ville leka. Pedagogerna tyckte att populärkulturella figurer var användbara eftersom barnen kunde känna igen sig i situationerna och ha medkänsla med figurerna.

Pedagog tio märkte att många av barnen pratade om Bamse och därför använder förskolan sig nu av Bamse och hans vänner i sitt värdegrundsarbete. De forskade i de olika Bamsekaraktärernas egenskaper för att få fram vem varje figur var, exempelvis var Lille Skutt orolig och rädd medan Bamse var stark och snäll. Säljö skriver att:

lärande i ett sociokulturellt perspektiv förstås som en fråga om hur individer tillgodogör sig (det vill säga approprierar) kunskaper och färdigheter som man exponeras för. Men lärande [...] sker ibland avsiktligt, som vid studier, men ofta helt oavsiktligt som en konsekvens av något man är med om (Säljö 2005, s. 66).

Med användning av populärkulturen kan barnen använda artefakterna, det vill säga figurerna, för att få förståelse för likheter och olikheter.

7.4 Hur beskriver pedagogerna arbetet med litteracitetsutveckling utifrån populärkulturen?

Här kommer vi analysera hur litteracitet kommer fram genom skrivande, läsande och berättande. Vi kommer ta upp det lustfyllda lärandet utifrån våra intervjuer.

7.4.1 Skrivande genom populärkulturen

Som vi tidigare nämnt så valde tre pedagoger bort populärkulturen i barnens lärande. Men en majoritet av våra intervjuade anser att de tar tillvara på barnens ryggsäckar när de skapar litteracitetshändelser. Pedagogerna beskriver att de använder de kulturella redskapen när barnen utvecklar sitt skrivande. Genom artefakter som papper, pennor, Ipads, figurer och bokstäver så får barnen förutsättningar för lärande och utveckling i samspel med varandra och i samspel med redskapen.

En av pedagogerna anser att "Dagens barn behöver andra ingångar för att lära sig skriva. [...] Dagens barn matas med sinnesintryck från telefoner och Ipad. [...] Vi tycker att det är lättare att nå barnen när det blir färgstarkt och kul" (Pedagog sex 2/11-16). Barnen får använda bokstäver på ljusbordet för att skapa nya erfarenheter av att skriva ord. Fler av pedagogerna anser att barnen lär sig och investerar sin tid i skriftspråket om de får använda det att skriva saker som är meningsfulla för dem. Några exempel på hur barn använder skriftspråket är:

Tycker man att det är svårt att skriva med darrig penna och blyerts så kan man faktiskt gå via Ipaden och skriva med magnetbokstäver för att sen skriva på tangentbordet för att sen kunna skriva med blyerts. Då blir ju intresset att jobba med digitala hjälpmedel ett verktyg för att gå vidare till penna sen" (Pedagog fem 1/11-16).

Här låter pedagogen barnet arbeta med olika fysiska artefakter för att låta barnet utveckla sin förmåga i dess egen takt. Artefakterna blir ett hjälpmedel för barnet att utveckla sitt skrivande stegvist (Säljö 2005 s. 28).

"Är jag jätte intresserad av traktorer och får skriva olika traktornamn som jag kan sätta upp på traktorbilder är det en bra inkörsport i skriftspråket" (Pedagog fem 1/11-16). "Vi skriver ut bilder på deltagarna till Melodifestivalen och sätter upp på väggen, barnen skriver artisternas namn och parar ihop med rätt artist" (Pedagog sju 15/11-16). Här tolkar vi att barnen har medierat kunskaperna om artisterna i melodifestivalen och traktorernas namn, tillsammans använder barnen det språkliga redskapet för att diskutera vilket skrivet namn som passar till vilken bild. Genom att använda de fysiska artefakterna som bilder, papper och pennor ger det möjlighet för barnen att kunna para ihop namn med bild (Säljö 2000, s. 82, 87).

"Barnen lär sig se ordbilden väldigt fort, återigen Beyblade, inget vanligt lätt ord men det kan barnen både skriva och läsa. Jag tror, är barnet intresserat så vill och kan de. Barnen lär av varandra och är väldigt snabba att delge varandra, Frost är också ett ord de känner igen" (Pedagog elva 14/11-16). Här tycker vi oss se att barnen approprierar sin kunskap då de lär av och med varandra i ett socialt samspel. (Säljö 2000, s. 119).

7.4.2 Läsande genom populärkulturen

Flera pedagoger har betonat att barnen inte får ta med sig leksaker hemifrån. Men när det kommer till böcker och tidningar kan barnen ta med och använda dem.

Läsande är en term som står för många olika företeelser och medierande praktiker, alltifrån det som sker vid en hastig blick på en reklamskylt till det som äger rum när en student ägnar månader åt att tränga in i ett komplicerat filosofiskt arbete. Att förstå läsandet i ett sociokulturellt perspektiv innebär att förstå dess sociogenes och roll som samhällsbärande kommunikationsform (Säljö 2005, s. 199).

Pedagog elva säger att "Barnen får inte ha med sig leksaker till förskolan men böcker och reklambroschyrer har alltid tagits med. Barnen hämtar böckerna när dem vill berätta för en kompis, läsa själva eller vill att en pedagog läser. Reklambroschyrerna används till och från under hela dagen" (Pedagog elva 14/11-16). Pedagog fem låter barnen skapa egna böcker utifrån deras intresse. Barnens böcker används sedan i verksamheten där barnen läser och visar varandra böckerna. Vi tolkar det som att barnen använder boken som ett redskap för att samspela med andra och boken lockar till kommunikation (Säljö 2000, s. 119).

Fler av pedagogerna anser att barnen lär sig bättre om de har ett intresse av det som de ska lära sig. Pedagogerna ger exempel på hur barnen hittar sin egen motivering till att förstå vad det står skrivet.

"Två barn hade en stark vilja av att förstå vad det står på deras Pokémonkort. Mycket av de engelska uttryck de använder och har lärt sig kommer från populärkulturen de lärt känna" (Pedagog fjorton 14/11-16).

Genom att ta något som barnet är intresserat av skapas en motivation, en vilja. Om jag i startskedet ska läsa eller skriva om en häst, och det tycker jag är helt ointressant så känns risken överhängande att jag gör det utan lust. Men om jag får ljuda mig fram i en bok, ljuda mig igenom ord som jag har en relation till tror jag att det görs med mer lust (Pedagog åtta 16/11-16).

Vi tycker vi oss se att barnens läsande är en medierande praktik genom att barn känner igen ordbilder och kan koppla det till betydelser. Barnen vill förstå det som de är intresserade av och i ett socialt samspel så tolkar och lär barnen med varandra (Säljö 2005, s. 199).

7.4.3 Berättande genom populärkulturen

Berättandet och samtalen har varit viktiga för alla pedagoger vi intervjuat. Flera av pedagogerna nämner samlingen som en betydelsefull arena för barns berättande och samtal. Pedagog sex beskriver att samlingarna är den plats där de främst tar upp aktuella ämnen. "Alla barn älskar ju att prata här. De börjar ju samlingen såhär (hon visar genom att räcka upp handen) men vi har ju inte

ens ställt någon fråga. Sen så är det som om de är redo att sätta igång att snacka. Samlingarna är bäst när de är åldersindelade" (Pedagog sex 2/11-16). På samlingarna lyfter fler pedagoger in populärkulturella figurer som till exempel Babblarna, Snick och Snack, Pippi Långstrump samt Bamse och hans vänner. Genom interaktionen med andra människor och samtalen formas enligt Säljö människor till sociokulturella personer. Vi uppfattar budskapen och bidrar i samtalen och tar perspektiv utifrån varandras berättande (Säljö 2000, s. 234).

En annan arena för barns berättande och samtal är vid matsituationerna för då sitter en mindre grupp barn med en pedagog och alla ges möjlighet att delta i samtal och berättande. Pedagog två ger exempel på en diskussion kring hennes matbord. "När ett barn stod på stolen så sa jag till barnet att jag blir rädd när du står på stolen. Kan du inte sätta dig ner. Och då sa barnet NN blir rädd som Diddi (en figur i Babblarna)" (Pedagog två 20/10-16). Pedagog två berättade att deras verksamhet genomsyras av Babblarna. Varje Babbel har ett känslouttryck på förskolan. Barnen kan lätt koppla sina egna känslouttryck till Babblarnas känslor och i detta fall kopplade barnen även pedagogens känslouttryck till Diddi från Babblarna. Här kan vi tolka att barnen har approprierat Babblarnas ansiktsuttryck och kan använda dem i en socialpraktik. Barnen har redan utvecklat vissa komplexa sociokulturella färdigheter (Säljö 2000, s. 234).

Pedagog sex betonar hur populärkulturen kan användas för att få tysta och blyga barn att börja prata. Hon menar "att det handlar inte om dom men ändå är det jättenära då vi pratar om deras tröja eller medhavda leksak [...] Det är även bra om vi behöver lyfta något barn, att nu ska han visa en grej, han har med sig något spännande" (Pedagog sex 2/11-16). Vi tolkar att pedagog sex anser att genom tryck på barnens tröjor och medhavda saker, kan man få de tysta barnen att prata. Barnen behöver inte känna att de står i fokus utan får prata om något som är dem nära men inte om dem själva. Även pedagog tretton anser att populärkulturen fångar barnens intresse och engagemang "Populärkulturen kan göra det lättare och roligare för barnen att föra ett samtal, diskussion, att sätta ord på sina tankar och tala inför en grupp. Det kan även vara ett sätt att få tystlåtna barn att vilja våga prata" (Pedagog tretton 16/11-16).

I rolleken är interaktion en viktig del för att leken ska ske i samspel (Säljö 2000, s. 18). Pedagogerna nämner rollekar som en del av berättandet. Pedagog nio säger att hon ibland är med i barnens populärkulturella lekar "då får de ofta berätta och lära mig leken" (Pedagog nio 11/11-16). Även de pedagoger som inte valt att arbeta med populärkulturen ser att den kommer in i barnens fria lek och där delger de varandra lekens händelseförlopp och beskriver figurer och föremål. De

berättar om figurernas egenskaper i leken. Barnen använder artefakter för att skapa miljöer i leken. På en förskola skapade barnen på eget initiativ en labyrintbana efter det populära barnprogrammet Labyrint. Där barnen var de olika karaktärerna Daidalos, Taurus, Bulten och Flip med deras egenskaper. I leken samspelar barnen med varandra och sin omvärld.

7.4.4 Lustfyllda lärandet

Majoriteten av pedagogerna betonade att lärandet ska vara meningsfullt för barnen och sex utav pedagogerna betonade vikten av att lärandet även skulle vara lustfyllt. Pedagogerna anser att lust och vilja hänger ihop med ökade möjligheter för lärandet.

Pedagog fyra lyfter in styrdokumentet som en argumentation om det lustfyllda lärandet "I läroplanen står det att barnens lärande ska vara lustfyllt och det är viktigt att vi gör det lustfyllt och inte sitter i trettio minuter med en tråkig samling med vuxensyfte" (Pedagog fyra 26/10-16).

Pedagog fjorton lyfter fram "att barn lär sig lättare om det finns intresse för något, meningsfullt och lustfyllt lärande helt enkelt" (Pedagog fjorton 14/11-16).

Pedagog sex menar att det är vår roll att fånga upp barnen i deras intresse och vilja att uttrycka sig för att göra deras lärande lustfyllt.

Vi tolkar utefter våra intervjuer att populärkulturen bidrar till ett meningsfullt och lustfullt lärande där barnen lär och förstår i samspel med varandra. Enligt Säljö (2005) så kan lärandet "i ett sociokulturellt perspektiv förstås som en fråga om hur individer tillgodogör sig (det vill säga approprierar) kunskaper och färdigheter som man exponeras för" (Säljö 2005, s. 66).

8 Slutsats

Vårt syfte med undersökningen var att se hur pedagogerna tog tillvara på barnens tidigare erfarenheter/ryggsäckar av populärkultur i arbetet med litteracitetshändelser. Vi har i vår undersökning kommit fram till att pedagogerna i stor utsträckning lyssnar till barnens tidigare erfarenheter. Det finns samtidigt skillnader i vad som händer med barnen har med sig. Vissa pedagoger låter det stanna i barnens fria lek och berättande medan en del pedagoger tar tillvara på det som passar pedagogerna. Majoriteten av de intervjuade pedagogerna väljer in barnens ryggsäckar och bygger verksamheten vidare utefter barnens tidigare erfarenheter. Vi ser likheter med den tidigare forskningen men även delar som skiljer sig åt när det gäller att ta tillvara på barns tidigare kunskaper.

8.1.1 Hur får pedagogerna reda på vilken populärkultur barnen har i sina ryggsäckar?

Pedagogerna får reda på den rådande populärkulturen genom barnens fria lek som ofta inspireras utifrån barnens intressen och tidigare erfarenheter men också genom barnens kläder som ofta speglar populärkulturen. Genom barnens samtal får de reda på den aktuella populärkulturen och barnens tidigare kunskaper. Även föräldrarna bidrar med att lyfta fram barnens intresse.

8.1.2 Hur tar pedagogerna tillvara på barnens populärkulturella ryggsäckar?

I vår studie framgår att pedagogerna lyssnar på det barnen berättar och kopplar det vidare till deras intressen. Pedagogerna använder ord, symboler och bilder på kläderna för att få de blyga barnen att våga öppna sig. Pedagogerna är intresserade av barnens fria lek och fångar upp vad barnen leker för att kunna bygga vidare på deras intresse och lek i fortsatt lärande. Pedagogerna gör populärkulturen inkluderande och arbetar vidare med den på förskolans sätt för att nå läroplansmålen.

8.1.3 På vilket sätt arbetar pedagogerna med populärkulturen på förskolan?

Pedagogerna använde populärkulturen för lärande inom matematik, naturkunskap och värdegrundsarbete. Pedagogerna såg en stor igenkänningsfaktor genom att barnen kunde identifiera sig med olika karaktärer och kände sig delaktiga då deras intressen togs tillvara. Barnen tyckte det var roligare att använda problemlösning och matematik när det skedde med material som de var intresserade av.

8.1.4 Hur beskriver pedagogerna arbetet med litteracitetsutvecklingen utifrån populärkulturen?

Pedagogerna använder populärkulturella artefakter för att stimulera barnen till att skriva. Barnen vill gärna skriva namnen på figurerna även om namnen ofta är komplicerade och flertalet är på engelska. Är barnen intresserade av vad de skriver och läser blir deras lärande lättare och mer meningsfullt. Barnen lägger ner tid på det som fångar deras intresse och det de vill kunna förstå. Pedagogerna belyser samlingens och matsituationens vikt för barns berättande. Genom att samtala om populärkultur så ges även de tysta och blyga barnen en inkörsport till samtal.

9 Diskussion

"Dagens barn behöver andra ingångar för att lära sig skriva. [...] Dagens barn matas med sinnesintryck från telefoner och Ipads. [...] Vi tycker att det är lättare att nå barnen när det blir färgstarkt och kul" (Pedagog sex 2/11-16). Detta är något som Fast belyser i sin avhandling då barnen idag inte kan låta bli att möta skrift och texter eftersom de finns överallt (Fast 2007, s. 69,70). Även i vår undersökning visar det sig att barn möter skrift och text dagligen genom att de tar sig till förskolan. När internet med YouTube har blivit lättillgängligt så får barnen snabbt tillgång till bilder och text. Då förskolan ofta använder Ipads med appar får barnen mycket olika sinnesintryck och interagerar med både text, ljud och bild. På grund av den tekniska utvecklingen anser även vi att vi i vår yrkesutövning bör lägga stor vikt vid att göra lärandet mer färgstarkt och roligt. De intervjuade pedagogerna beskriver hur barnen gärna vill stava sig till långa och svåra ord som kommer ifrån deras egna intressen. Fler pedagoger menar att det är viktigt att barnen ska känna behovet av att uttrycka sig i skrift och skriva och formulera ord som betyder något för dem.

Fler pedagoger har belyst samlingens vikt för barns berättande och samtal. Björklund (2008) har i sin forskning påtalat samlingens betydelse för barnens litteracitetsskapande. Björklund anser att "I samlingarna och deras roll för barns litteracitet synliggörs hur pedagogerna ger utrymme för samtal, berättande, samvaro och sång" (Björklund 2008, s. 188). En av de intervjuade pedagogerna ansåg att det är viktigt att samlingens är till för barnen och inte för de vuxna. Flera pedagoger använde samlingen till barns berättande och samtal. Vi har upplevt att samlingarna tyvärr ofta sker i stora grupper med få pedagoger för att kunna lösgöra de övriga pedagogerna för dukning eller bäddning. I de stora samlingsgrupperna är det svårt för alla barn att komma till tals och samlingens syfte känns ofta som ett tidsfördriv. Statens satsning på förskolor genom statsbidraget 2015, ger en möjlighet att ha mindre barngrupper så att alla kan komma till tals och samlingen blir ett tillfälle för litteracitetsutövande för alla barn. Vi upplever att det fortfarande finns pedagoger som vill ha en samling i vuxensyfte där pedagogen pratar och barnen ska lyssna. Men fler och fler pedagoger använder sin samling på samma sätt som Björklund beskriver den med fokus på barnens litteracitet och delaktighet (Björklund 2008, s. 188).

Fast och Björklund har båda kommit fram till att böckerna har en stor betydelse för barns litteracitetsskapande. Flera av de intervjuade pedagogerna har belyst att de lånar böcker från närliggande bibliotek. Två av pedagogerna anser att barnen får ta med sig böcker till förskolan varav en även tycker att leksakstidningar kan tas med till förskolan. Pedagog fem betonade att barnen fick skapa egna böcker på förskolan utifrån deras egna förutsättningar. Barnen fick välja

bilder på Ipaden och skrev på Ipaden under bilderna de ord eller meningar som barnen ansåg var viktiga. Här fick barnen använda det digitala verktyget Book Creator för sitt skrivande. Björklund belyser även hon vikten av bokens betydelse för barnen. Genom att böckerna används för att interagera, bläddra och bäras med i leken (Björklund 2008, s. 149). Fast betonar att innan barnet själv kan läsa så har deras läsprocess startat. När barnen hämtar böcker för att få dem upplästa eller läsa själv så har de förstått innebörden av att krumelurerna betyder något (Fast 2007, s. 85).

Barn skriver, läser och berättar i samspel med varandra (Fast 2007, s. 186 och Björklund 2008, s. 93). I våra intervjuer har samtliga pedagoger också betonat samspelet i lärandet. Alla våra intervjuade pedagoger har nämnt att barnen leker rollekar med inspiration utifrån populärkulturen och samspel skapas mycket i rollekarna. Pedagogerna beskriver hur barnen delger varandra lekarna och förklarar och beskriver karaktärerna och deras styrkor. Barnen samspejar med varandra även när de ritar, de berättar om vad de ritar och hur figuren eller bilden ska se ut. Vi ser även samspelet i lekarna där barnen interagerar med varandra. Säljö (2005) belyser även han vikten av samspel i barnens lärande. Och en fråga uppstår hur pedagogerna ska hantera detta. Det finns flera barn i våra verksamheter som har svårt med samspelet. När vi läst tidigare forskning så har Björklund och Fast enbart tagit upp barn som klarar av samspelet. Då samspel är en viktig del för barns lärande behöver vi fundera på hur vi hjälper de barn som har svårigheter med samspelet och ger dem den extra tid som de behöver.

Rönneberg menar att Disneys figurer är skapade så att alla barn ska kunna identifiera sig med någon av karaktärerna eftersom figurerna ofta talar barnets egna språk (Rönneberg 2001, s. 10). Här kan vi se från våra intervjuer att pedagog ett och pedagog åtta har vitt skilda åsikter om Disneys figurer. Pedagog ett har helt förkastat Disneys figurer eftersom hon anser att de har ett felaktigt kroppsideal. Medan pedagog åtta tog Disneys kroppsideal som en utgångspunkt i arbetet med att diskutera pojke eller flicka och vad vi kan använda vår kropp till. Vi upplever att de barn vi har stött på i vårt arbete på förskolan har kunnat identifiera sig med de karaktärer som varit populära. Barnen har själva inte reflekterat över om figureernas hår och hudfärg har överensstämmt med dem själva. Genom att Disney har gjort sina figurer med samma språk som barnen och att barnen kan identifiera sig med deras vardagliga problem blir figurerna naturliga och samtidigt förebilder för barns problemlösande.

Lindgren (2009, s. 33) menar att populärkulturen alltid är kommersiell och det är först när den konsumeras och produceras i samband med ekonomiska tillhanda havande som den kan kallas populärkultur. Det kan vi sätta i relation till pedagog fem som ansåg att på hennes förskola ville de

inte stödja samhällets marknadsföringssyfte. Fler av pedagogerna nämner som exempel på varför barnen inte får ta med sig egna leksaker till förskolan, detta för att de kan användas till att köpa sig kompisar eller att de väljer kompisar utifrån leksaken. Här skriver Fast (2007) att om barnen inte fick ha med sig leksaker till skolan gömdes de i väskan och smögs fram under rasterna. När läraren såg det blev barnen ibland tillsagda (Fast 2007, s. 164).

9.1 Hur pedagogerna kopplar populärkulturen till läroplanens mål

I läroplanen står det att "Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. [...] Den ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter" (*Lpfö 98/16*, s. 9). Vi har sett att några pedagoger tog tillvara på barnens tidigare erfarenheter och intressen och gjorde dessa intressen tillgängliga för hela gruppen. Det handlar om vad förskolan kan använda populärkulturen till. Till exempel kan barnen bygga pärlplattor som har motiv av Pokémonbollar där de följer en beskrivning och en instruktion. Barnen blir mer engagerade och finner själva det stimulerande att skapa pärlplattan. Barnen lär sig lättare när de har motivation och en drivkraft till det de gör. Om barnen finner motivationen och drivkraften medverkar det ofta till att även pedagogerna får inspiration vilket skulle kunna medföra att verksamheten genomsyras av ett lustfyllt lärande. *Läroplanen (98/16)* kan tolkas olika beroende på vem som läser den. Vi tolkar den utifrån att barns tidigare erfarenheter baseras på det som de lärt sig utanför förskolans värld med hjälp av deras egna intressen. Det går också att tolka det som att pedagogerna kan ta tillvara på barnens tidigare erfarenheter genom att se intresset av till exempel bokstäver. Här kan pedagogerna gå vidare i bokstavsinlärning utan att ta i beaktande att barnen vill lära sig skriva utifrån sitt intresse.

Även när vi läste styrdokumentet och letade på skolverkets hemsida hittade vi inget tydligt formulerat med vad som menas med barns tidigare erfarenheter. Det betyder enligt oss att det är fritt fram att tolka vad barns tidigare erfarenhetsvärld är och vad man vill ta tillvara. Leker barnen mycket populärkulturella lekar kan det vara så att man väljer att utmana och ta tillvara barns rollek och bortse från populärkulturen. Barnens erfarenheter lämnas utan att koppla det till populärkulturellt intresse. Här kan vi anse att det skulle behövas ett tydliggörande av vad barns tidigare erfarenheter är.

9.2 Vårt bidrag till forskningen

Fast (2007) som refererar till Gee (refererat i Fast 2007 s. 126) anser att det är viktigt för ett ”effektivt lärande att det sker i ett meningsfullt och utvecklande sammanhang. Att den som lär, känner att hon eller han har någon form av framgång efter att ha ansträngt sig. En drivkraft till lärande ses hela tiden hos barnen i studien i samband med populärkultur och medier" (Fast 2007, s. 126).

Vi håller efter vårt uppsatsarbete med flertalet av våra intervjuade pedagoger om att barnens egen drivkraft ligger till grund för deras lärande. Vi har under våra intervjuer fått mycket nya kunskaper gällande barnens lust till lärande. Pedagogerna har berättat hur barnen gärna vill lära sig ord och bilder efter deras egna intressen. Flera barn i vår studie började sin litteracitetsutveckling genom viljan att förstå vad det stod på bland annat Pokèmonkorterna. Barnen förstår att skriften och bilderna har betydelse och kan utifrån detta göra egna skyltar med bilder och bokstäver. På fyra av förskolorna vi besökte fick vi gå runt i verksamheten. På flera av dessa förskolor såg vi skyltar och bilder som barn satt upp för att andra barn skulle förstå att de inte skulle komma nära eller förstöra. På skyltarna stod det bland annat: STOP, RÖR EJ och barnen hade ritat en överkryssad döskalle. Här ansåg vi att det var tydligt att barnen förstått vitsen med det skrivna och ritade ordet. Flera barn hade även skrivit på sina teckningar, där vi kunde läsa ELSA, FROST, SLAJM.

9.3 Förändring från den tidigare forskningen

Vi har sett en tydlig förändring sen Fasts (2007) avhandling skrevs för nio år sen. Majoriteten av våra intervjuade pedagoger berättade att de tog tillvara på barnens tidigare kunskaper och byggde vidare på dem och lät barnen skriva och läsa ord som hade betydelse för dem. Där Fast (2007) i sin avhandling kom fram till att "Det är uppenbart att den traditionella läs- och skrivundervisning inte bygger vidare på barnens vardagserfarenheter" (Fast 2007, s. 171).

10 Avslutande reflektion

Vi anser att vi uppfyllt vårt syfte med vår studie genom att vi har intervjuat 14 pedagoger och analyserat dessa intervjuer. Vårt arbete kunde givits ett större innehåll om vi ställt annorlunda och eventuellt fler följdfrågor, det syntes efter att vi sammanställt och analyserat samtliga intervjuer. Flertalet pedagoger har under intervjuerna påvisat andra lärandesituationer kopplade till barns tidigare erfarenheter, det kunde vi ha vidareutvecklat. Observationer av pedagogerna i verksamheten hade gett en djupare inblick och eventuellt ett annorlunda resultat. Vi hade sett det faktiska arbetet pedagogerna gör och på så sätt fått reda på hur populärkulturen får ta plats på förskolan. Under observationer hade vi kunnat titta på lärandet utifrån fler perspektiv till exempel genusperspektiv och maktperspektiv, vilket gett oss andra infallsvinklar. Eftersom vi hade en begränsad tid till vårt förfogande beslöt vi oss för att enbart ta intervjuer.

11 Vidare forskning

Vi har under vårt uppsatsarbete sett att det är pedagogerna som har makten att avgöra vems intresse de vill ta vara på. Pedagogerna har även makt att avgöra om populärkulturen ska vara en del av verksamheten eller enbart stanna i den fria leken. Detta har vi hört från två intervjuade pedagoger som uttrycker: ”Sen är det också viktigt vilket intresse jag som pedagog har, det är klart att det styr. Om jag är jätte intresserad av Pokémon så kan jag ju påverka barnen jätte mycket. Är jag jätte lite intresserad av traktorer så är det klart att jag kan välja bort det” (Pedagog fem 1/11-16).

"Det jag märker att viss populärkultur är lättare att arbeta vidare med än annan. Ofta tror jag att det har att göra med om det är något som jag själv inte känner till ett dugg om eller inte förstår mig på, då krävs det mer av mig som pedagog" (Pedagog tio 15/11-16).

En fråga för vidare forskning är pedagogernas makt att ta till vara på barnens tidigare erfarenheter eller om de låter ryggsäcken förbli stängd. Vi menar att pedagogen har makten att välja vad de vill göra av barnens intresse. Pedagogerna kan själva välja vilket barn de lyssnar på och vems intresse som får styra. Vi anser att pedagogerna har en stor makt över hur förskolans verksamhet byggs upp och det är pedagogen som väljer om man vill ta tillvara på barnens tidigare erfarenheter.

12 Referenslista

Björklund, Elisabeth (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

Tillgänglig på Internet:

http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/18674/1/gupea_2077_18674_1.pdf

Fast, Carina (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva: familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2007.

Fast, Carina (2010) *Symboler och bilder - viktiga inslag i barns tidiga läs- och skrivutveckling*. *Viden om läsning* nr. 8 s. 3,4 Skovlunde: Nationalt Videntcenter for Læsning. [symboler och bilder - viktiga inslag i barns tidiga läs- och skrivutveckling](#) [2016-12-01]

Hammarén, Maria (2005). *Skriva: en metod för reflektion*. 2. uppl. Stockholm: Santérus.

Lindgren, Simon (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Liber.

Läroplan för förskolan Lpfö 98 [Elektronisk resurs], rev. uppl. (2016). Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> [2016-12-01]

Løkken, Gunvor & Søbstad, Frode (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Rennstam, Jens & Westerfors, David (2015). *Att analysera kvalitativt material*. I: Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Rönnerberg, Margareta (2001). *Varför är Disney så populär?: de tecknade långfilmerna ur ett barnperspektiv*. 2., utvidgade uppl. Uppsala: Filmförlaget.

Skolverket [skolverket - hur kan förskolan bidra till barns språkutveckling](#) [2016-12-01]

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Säljö, Roger (2005). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4. [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet:

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [2016-12-01]

Otryckta referenser

Elisabeth Björklund telefonsamtal 2016-11-25

Intervju Pedagog ett 2016-10-20 33minuter

Intervju Pedagog två 2016-10-20 47minuter

Intervju Pedagog tre 2016-10-25 21minuter

Intervju Pedagog fyra 2016-10-26 27 minuter

Intervju Pedagog fem 2016-11-01 23 minuter

Intervju Pedagog sex 2016-11-02 59 minuter

Intervju Pedagog sju 2016-11-15 19 minuter

Intervju Pedagog åtta 2016-11-16 27 minuter

Intervju Pedagog nio 2016-11-11 16 minuter

Intervju Pedagog tio 2016-11-15 19 minuter

Intervju Pedagog elva 2016-11-14 42 minuter

Intervju Pedagog tolv 2016-11-15 39 minuter

Intervju Pedagog tretton 2016-11-16 29 minuter

Intervju Pedagog fjorton 2016-11-14 19 minuter

13 Bilagor

Dessa intervjufrågor låg till grund för våra intervjuer

- Hur vet ni vilken populärkultur som råder bland barnen på förskolan?
- Får barnen ta med sig egna saker till förskolan? (Används de i så fall i verksamheten?)
Varför/varför inte.
- Hur arbetar ni med populärkulturen på förskolan? Tar ni tillvara på det barnen är intresserade av och lyfter in populärkultur? Om ni inte använder populärkultur varför inte?
Om ni gör det varför?
- Hur tar ni tillvara på barnens medhavda ryggsäckar packade med populärkultur?
- Anser ni att populärkulturen kan stödja/utveckla/utmana barnets skrift och språkutveckling?
Om ja, hur ser ni det, gärna konkreta exempel, om ni inte anser det varför?